

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Південний науковий центр НАН та МОН України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Первинна профспілкова організація ЧНУ імені Петра Могили
Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАНУ
Державний архів Миколаївської області
ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
Державний аграрний університет Молдови (Кишинів)
Університет гуманітарних та природничих наук імені Яна Длугоша (Польща)
Університет імені Адама Міцкевича (Польща)
Leipzig University of Applied Sciences (Німеччина)
Ca' Foscari University, Venice (Італія)

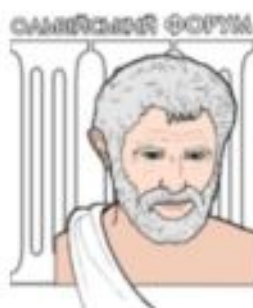

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2023:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

ПРОГРАМА

XVII Міжнародна наукова конференція

15–18 червня 2023 р., м. Миколаїв, Україна

Миколаїв – 2023

Ольвійський форум – 2023 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі: XVII між-нар. наук. конф 15–18 черв. 2023 р., м. Миколаїв : програма / М-во освіти і науки України ; Нац. акад. наук України ; Півд. наук. центр НАН та МОН України ; ЧНУ ім. Петра Могили ; Первинна профспілкова орг. ЧНУ ім. Петра Могили ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ ; Держ. архів Миколаївської обл. ; ДУ «Нац. наук. центр радіаційної медицини НАМН України» ; Держ. аграрний ун-т Молдови (Кишинів) ; Ун-т гуманітарних та природн. наук ім. Яна Длугоша (Польща) ; Ун-т ім. Адама Міцкевича (Польща) ; Leipzig University of Applied Sciences (Німеччина) ; Ca' Foscari University, Venice (Італія). – Миколаїв : Вид-во Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна, 2023. – 88 с.

УЧАСНИКАМ

ОЛЬВІЙСЬКОГО ФОРУМУ – 2023: Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі

XVII Міжнародна наукова конференція

Шановні учасники конференції!

Вітаємо Вас з початком XVII Міжнародної наукової конференції «Ольвійський форум – 2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі».

Наука, в умовах російської збройної агресії проти України залишається рушійною силою розвитку освіти, економіки, медицини, екології, соціальної сфери, сприяє прогресу людства. Важливі сучасні науково-технічні розробки спрямовані на безпеку та перемогу Української держави.

Науковий форум представить важливий діалог учених України та зарубіжжя з актуальних та надзвичайно важливих питань щодо окреслення оптимальних шляхів, напрямів та характеру теоретичних, практичних й освітнянських реформ, адаптованих до європейських цінностей та стандартів, в ім'я утвердження Української держави.

Переконані, що питання, передбачені для обговорення на цьому представницькому міжнародному форумі, зокрема, напрями взаємодії України та ЄС в контексті глобалізаційних викликів сучасності., фахові діалоги та дискусії сприятимуть розвитку вітчизняної науки, утвердженню в нашому суспільстві миру, злагоди та єднання.

Бажаємо учасникам форуму конструктивної роботи та творчого натхнення!

*Ректорат,
науково-дослідна частина,
Профспілковий комітет
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили*

МЕТА ФОРУМУ:

Обмін міжнародним досвідом країн Причорноморського регіону щодо окреслення оптимальних шляхів, напрямів та характеру теоретичних, практичних і освітянських реформ, адаптованих до європейських цінностей та стандартів з проблем державного управління, права, енергетики, радіаційної і техногенно-екологічної безпеки людини та довкілля, екології, інформаційних технологій, філософії, політології, соціології та мовної культури в сучасних умовах глобальних фінансової і соціально-економічної трансформацій, висвітлення актуальних проблем медицини, фізичного та духовного розвитку, зміцнення здоров'я та формування здорового способу життя.

ТЕМАТИКИ ФОРУМУ:

- актуальні проблеми соціології, політології, філософії;
- сталий розвиток університетської системи освіти;
- актуальні проблеми журналістики;
- актуальні проблеми міжнародних відносин: глобальні виклики та регіональний аспект;
- актуальні проблеми юриспруденції;
- актуальні питання медицини та фармації;
- теоретико-методологічні основи розвитку когнітивної та емоційної сфер як фактор психічного здоров'я особистості;
- реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів;
- технічні науки;
- мовно-культурна політика. Академічні свободи. Університетська автономія;
- нові виклики у навчання професійної англійської мови студентів-нефілологів;
- актуальні проблеми фізичного виховання на сучасному етапі;
- соціально-економічний розвиток Причорноморського регіону: виклики та можливості;
- соціальна робота: становлення і перспективи розвитку в Україні та світі;

КОНФЕРЕНЦІЙ ФОРУМУ:

- «Європейський Союз і Україна: передісторія, історія, сучасність»;
- «Радіаційна і техногенно-екологічна безпека людини та довкілля: стан, шляхи і заходи покращення»;
- «Психологічна наука в ХХІ столітті: перспективи розвитку».

РОБОЧІ МОВИ ФОРУМУ:

Українська, англійська, мови ЄС.

РЕГЛАМЕНТ РОБОТИ ФОРУМУ:

- *пленарна доповідь*: до 15 хвилин.
- *доповідь*: 8–10 хвилин.
- *виступ*: 5–7 хвилин.
- *обговорення*: до 5 хвилин.

ПРОГРАМА ФОРУМУ:

15.06.2023 р. – **10.30–13.00** – урочисте відкриття форуму. Пленарне засідання.

16.06.2023 р. – **10.00–16.00** – робота конференцій форуму та секційних засідань.

17.06.2023 р. – **10.00–16.00** – секційні засідання конференції, робота круглих столів.

18.06.2023 р. – підведення підсумків конференції, обговорення пропозицій секцій та ухвалення резолюції «*Ольвійського форуму-2023*». Закриття форуму.

ТЕХНІЧНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ЗАСОБИ:

- комп'ютерне проекційне обладнання;
- мультимедійне обладнання;
- інтернет-конференції.

ГОЛОВА ОРГКОМІТЕТУ

– *Клименко Л. П.*, д-р техн. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ ОРГКОМІТЕТУ

– *Коваль А. А.*, д-р юрид. наук, професор, т. в. о. проректора з наукової роботи та міжнародного співробітництва, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв.

ОРГКОМІТЕТ

– *Котляр Ю. В.*, д-р іст. наук, професор, перший проректор Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Клименко М. О.*, д-р мед. наук, професор, професор кафедри медичної біології та фізики, мікробіології, гістології, фізіології та патофізіології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Ян Станіслав Цехановський*, д-р габ., професор, член українсько-польського інституту ЧНУ імені Петра Могили, заступник керівника Центру дослідження європейського пограниччя імені Софія Казанова, Варшавський Університет, факультет «Artes Liberales», Польща;

– *Biagi P.*, Full Professor of Prehistory and Protohistory, PhD Department of Asian and North African Studies Ca' Foscari University of Venice, Italy;

– *Ємельянов В. М.*, д-р наук з держ. упр., професор, директор Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Бойко А. П.*, канд. техн. наук, доцент, декан факультету комп'ютерних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Січко Д. С.*, канд. юрид. наук, доцент, декан юридичного факультету, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Хмель А. О.*, канд. іст. наук, доцент, в. о. декана факультету політичних наук, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв;

– *Боровльов В. Д.*, керівник інформаційно-комп'ютерного центру;

– *Синякова А. М.*, завідувачка навчальної лабораторії журналістики «Медіацентр».

УРОЧИСТЕ ВІДКРИТТЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

15 червня 2023, 10:30

Zoom

<https://us02web.zoom.us/j/89159207008?pwd=dloxT3V4dU9PbUhaUkgxcnJlZWZ2Zz09>

Ідентифікатор конференції: 891 5920 7008

Код доступу: 237563

Сикевич Олександр Федорович, канд. екон. наук, Миколаївський міський голова. **Вітальне слово.**

Клименко Леонід Павлович, д-р техн. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, ректор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв. **Вітальне слово.**

Коваль Алла Анатоліївна, д-р юрид. наук, професор, т. в. о. проректора з наукової роботи та міжнародного співробітництва, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв. **Відкриття конференції. Вітальне слово.**

Котляр Юрій Вадимович, д-р іст. наук, професор, перший проректор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв. **Вітальне слово.**

Мещан Ігор Вікторович., канд. соц. наук, доцент, директор департаменту соціального захисту населення Київської обласної військової адміністрації. **Вітальне слово.**

Ян Станіслав Цехановський, д-р габ., професор, заступник керівника Центру дослідження європейського пограниччя імені Софія Казанова, Варшавський Університет, факультет «Artes Liberales» (Польща), член Українсько-польського інституту ЧНУ імені Петра Могили. **Вітальне слово.**

Геєрик Цвек, д-р габ., професор, Університет гуманітарних і природничих наук імені Яна Длугоша в Ченстохові. **Вітальне слово.**

Паоло Бьяджі, д-р іст. наук, професор, старший науковий співробітник відділу по вивченню Азії та Північної Африки, Університет Ка'Фоскарі, м. Венеція, Італія. **Вітальне слово.**

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Котляр Юрій Вадимович, д-р іст. наук, професор, перший проректор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв. **Декомунізація та деколонізація в місті Миколаєві.**

Мещан Ігор Вікторович, канд. соц. наук, доцент, директор департаменту соціального захисту населення Київської обласної військової адміністрації. **Аналіз проблем внутрішньо переміщених осіб в Україні (регіональний аспект).**

Ян Станіслав Цехановський, д-р габ., професор, заступник керівника Центру дослідження європейського пограниччя імені Софія Казанова, Варшавський Університет, факультет «Artes Liberales» (Польща), член Українсько-польського інституту ЧНУ імені Петра Могили. **The Polish war veterans' care system.**

Генрик Цвек, д-р габ., професор, Університет гуманітарних і природничих наук імені Яна Длугоша в Ченстохові. **Environmental safety. Selected problems** (Bezpieczeństwo ekologiczne. Wybrane problemy).

Паоло Бьяджі, д-р іст. наук, професор, старший науковий співробітник відділу по вивченню Азії та Північної Африки, Університет Ка'Фоскарі, м. Венеція, Італія. **Деякі спостереження за археологією бронзової доби Джавахетського плато (Малій Кавказ у Грузії)** (Some observations on the Bronze Age archaeology of the Javakheti Plateau (Lesser Caucasus of Georgia)).

XVII НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

РАДІАЦІЙНА І ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА ДОВКІЛЛЯ: СТАН, ШЛЯХИ І ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ

Дата та час проведення: 16.06.2023, час – 10:00

Посилання на конференцію: Zoom Meeting

<https://us05web.zoom.us/j/82278510389?pwd=UINyZHhVVnZVSmtlSFZlRnVFNmlUQT09>

Ідентифікатор конференції: 822 7851 0389

Код доступу: 72STTE

Модератор: **Григор'єва Л. І.** – д-р біол. наук, професор, завідувач кафедри екології, ЧНУ імені Петра Могили.

Секретар: **Макарова О. В.** – ст. викладач кафедри екології, ЧНУ імені Петра Могили.

Мета проведення: обмін досвідом фахівців, науковців і практиків у сфері екології, радіоекології, екологічної, радіаційної і біологічної безпеки та прийняття рішень з цих питань.

СЕКЦІЯ

ЕКОЛОГІЯ. ЕКОЛОГІЧНА ТА РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА

ВИСТУПИ

1. **Андрєєв В. І.** (канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), **Случак О. І.** (науковий співробітник, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), **Яценко С. Я.** (магістрант Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна). **Автоматична система експлуатаційного та екологічного моніторингу ДВЗ мало-мірних суден.**

Святун О. В. (канд. техн. наук, старший науковий співробітник, Інститут ядерних досліджень НАН України, м. Київ, Україна). **Розробка структури комплексної інформаційної системи «моніторинг та безпека».**

8. *Гончар М. В.* (аспірант, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна). **Особливості вирощування нуту в умовах військового стану.**

9. *Григор'єв К. В.* (аспірант кафедри екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), *Макарова О. В.* (старший викладач кафедри екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), *Алексєва А.О.* (канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), *Григор'єва Л. І.* (д-р біол. наук, професор, завідувач кафедри екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна). **Донні відкладення водосховищ пониззя р. Південний Буг як депо техногенних радіонуклідів.**

10. *Крисіньська Д. О.* (канд. техн. наук, доцент б. в. з., кафедра екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна). **Зауваження і пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля проєкту завершення будівництва Ташлицької ГАЕС.**

11. *Крисіньська Д. О.* (канд. техн. наук, доцент б.в.з., кафедра екології, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна), *Тимченко І. В.* (канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри екології та природоохоронних технологій Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна), *Грубий М. В.* (аспірант кафедри екології та природоохоронних технологій Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, Україна). **Наслідки війни для водного середовища Куцурубської територіальної громади.**

12. *Копицяк А. А.* (студентка, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна), *Кобець О. Д.* (студентка, Хмельницький національний університет, м. Хмельницький, Україна). **Концепція розумного поводження з побутовими відходами у закладах вищої освіти України.**

13. *Kuznietsov Serhii* (Candidate of Technical Sciences, Associate Professor of the Department of General Humanities and Natural Sciences, Kherson National Technical University Kherson, Ukraine), *Venher Olena* (Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Head of the

ДЛЯ НОТАТОК

Редактор *О. Михайлова*. Комп'ютерна верстка *К. Гросу-Грабарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювальньо-палітурні роботи *О. Мішалкіна*

Підп. до друку 14.06.2023
Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 5,1. Обл.-вид. арк. 3,9.
Тираж 22 прим.Зам. 6664.

Видавець та виготівник: Чорноморський національний університет імені Петра Могили
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.20

АДРЕСА ОРГКОМІТЕТУ:

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2023:
СТРАТЕГІЇ КРАЇН ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ
В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ**

XVII Міжнародна наукова конференція

Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
вул. 68 Десантників, 10,
м. Миколаїв, 54003, Україна

Тел.: 8 (0512) 50–03–32,

8 (0512) 76–55–81,

8 (0512) 76–55–99,

факс: 50–00–69, 50–03–33,

E-mail: avi@chmnu.edu.ua, rector@chmnu.edu.ua

Міністерство освіти і науки України
Національна академія наук України
Південний науковий центр НАН та МОН України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Первинна профспілкова організація ЧНУ імені Петра Могили
Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАНУ
Державний архів Миколаївської області
ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини НАМН України»
Державний аграрний університет Молдови (Кишинів)
Університет гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша (Польща)
Університет імені Адама Міцкевича (Польща)
Leipzig University of Applied Sciences (Німеччина)
Ca' Foscari University, Venice (Італія).

**ОЛЬВІЙСЬКИЙ ФОРУМ – 2023:
стратегії країн Причорноморського регіону
в геополітичному просторі**

XVII Міжнародна наукова конференція

ТЕЗИ

**XVII НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
РАДІАЦІЙНА І ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНА
БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ ТА ДОВКІЛЛЯ: СТАН, ШЛЯХИ
І ЗАХОДИ ПОКРАЩЕННЯ**

16 червня 2023 р., м. Миколаїв, Україна

Миколаїв – 2023

Ольвійський форум – 2023 : стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Радіаційна і техногенно-екологічна безпека людини та довкілля : стан, шляхи і заходи покращення : XVII Міжнар. наук. конф. 16 черв. 2023 р., м. Миколаїв : тези / М-во освіти і науки України ; Нац. акад. наук України ; Півд. наук. центр НАН та МОН України ; ЧНУ ім. Петра Могили ; Первинна профспілкова орг. ЧНУ ім. Петра Могили ; Ін-т укр. археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАНУ ; Держ. архів Миколаївської обл. ; ДУ «Нац. наук. центр радіаційної медицини НАМН України» ; Держ. аграрний ун-т Молдови (Кишинів) ; Ун-т гуманітарних та природн. наук ім. Яна Длугоша (Польща) ; Унт ім. Адама Міцкевича (Польща) ; Leipzig University of Applied Sciences (Німеччина) ; Ca' Foscari University, Venice (Італія). – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. – 160 с.

Збірник містить тези доповідей учасників XVII Міжнародної наукової конференції «Ольвійський форум–2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Радіаційна і техногенно-екологічна безпека людини та довкілля: стан, шляхи і заходи покращення».

ядерно-фізичних установок, ядерних та інших радіоактивних матеріалів, що вилучаються з незаконного обігу.

Програмне забезпечення дозволяє:

- здійснювати прямий доступ до файлів з даними у форматі таблиць Microsoft Excel, Microsoft Access та імпорту даних та графічних файлів різних форматів;
- створювати різноманітні тематичні шари карт, призначених для аналізу просторово-розподілених даних із високим рівнем візуального виконання;
- високоякісний друк і експорт просторово-розподілених даних.

Ключові слова: інформаційна система, програмне забезпечення, радіаційний моніторинг, довідка

УДК: 635.657: 631.5: 631.6

Гончар М. В.,

аспірант, Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

Науковий керівник:

Папцирева Г. В.

канд. с.-г. наук, доцент,

Вінницький національний аграрний університет,
м. Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ НУТУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Війна в Україні, яка зумовила зупинку чи пошкодження багатьох вітчизняних підприємств з виробництва зернових та зернобобових культур, значні негативи у логістиці їх постачання та інтенсивний ріст цін унаслідок зростання цін на енергоресурси зумовили тенденцію до кризи у сфері застосування класичних систем удобрення із застосуванням при вирощуванні основних сільськогосподарських культур. Урахування усіх можливих перешкод у кінцевому підсумку сприятиме успішним процесам стабілізації аграрного виробництва у післявоєнний період та гарантуватиме отримання відповідних рівнів виробництва за істотно нижчих рівнів витрат [1, 2]. Російська Федерація розв'язала проти України повномасштабну війну, яку спричинила гуманітарну та економічну катастрофи, що поширюється за межі нашої країни. Одним

із найбільш трагічних наслідків даної війни є посилення глобальної проблеми голоду та продовольчої безпеки. Відтак, під час військового стану питання продовольчої безпеки держави є одним з пріоритетних складових національної безпеки, що обумовлюється стратегічною вагомістю зернової та зернобобової продукції під час російської агресії. У зв'язку із цим, виникає необхідність оцінки постійних прогнозів світових лідерів щодо цієї галузі, що є вкрай важливим питанням [1, 3, 4].

Безпрецедентна повномасштабна війна, що розпочалася в Україні 24 лютого 2022 року зумовила глобальну продовольчу кризу, яка потребує вивчення. На сьогодні публікаційна активність на дану тематику ще не активувалась, за виключенням аналітичних оглядів ФАО, ОЕСР і Міністерство сільського господарства США [5].

Виробництво зернобобових культур, у тому числі, нуту сприяє стабілізації продовольчої безпеки [1]. У довоєнний час аналізуючи тенденцію до поступового зростання вартості мінеральних добрив та енергетичних ресурсів виконавці тематики ставили за мету пошуку ефективних моделей альтернативного удобрення із можливим потенційним заміщенням у технології вирощування основних зернобобових культур мінеральних добрив на вітчизняні аналоги біодобрив, бактеріальних препаратів та фізіологічно-активних речовин із підвищенням ефективності частки класичного удобрення за рахунок її зміщення у варіанти позакореневих підживлень у критичні фенологічні фази росту і розвитку культур. Попередні результати отримані у ході досліджень засвідчили ефективність таких підходів та забезпечують зниження витрат мінеральних добрив до 40-50% за сталого рівня продуктивності культур, зниження технологічних ризиків, істотного підвищення отриманої продукції на засадах екологічності.

Запровадження результатів розробки дозволить підвищити привабливість ринку виробництва органічної продукції внаслідок здешевлення основних компонентів біодобрив за рахунок рекомендації вітчизняних аналогів що найменше на 20-25% за одночасного зниження собівартості виробництва продукції. Така система закупівлі альтернативних засобів удобрення стимулюватиме надходження до місцевих бюджетів за рахунок додаткового розширення виробництва рекомендованих біопрепаратів регіональними господарствами. Це, в свою чергу, стимулюватиме до створення додаткових робочих місць у галузі біологічного забезпечення, підвищить загальну екологічну спрямованість технологій вирощування та забезпечить екологічну стабільність сільськогосподарських територій. Даний захід сприятиме ефективній євроінтеграції України та загальному підвищенні якості вирощеної продукції.

кції, яка відповідатиме світовим стандартам у галузі органічного та біологічного землеробства тощо. У кінцевому підсумку це сприятиме успішним процесам стабілізації аграрного виробництва у післявоєнний період та гарантуватиме отримання відповідних рівнів виробництва за істотно нижчих рівнів витрат [3,7].

У світовому землеробстві зернобобові культури займають площу понад 100 млн. га (табл.1).

Таблиця 1 – Світове виробництво насіння зернобобових культур (нут, горох)

Культура	Площі посіву, млн. га				Урожайність, т/га			
	2000	2015	2020	2022	2000	2015	2020	2022
Нут	10,3	13,6	16,6	16,8	0,79	0,96	0,97	1,03
Горох	6,0	6,8	8,1	7,9	1,78	1,72	2,01	1,72

Найбільшу площу серед досліджуваних зернобобових займає нут (16,8 млн. га).

Відмічається [6], що в 100 грамах насіння нуту в середньому міститься: 337 кКал. Білок насіння нуту на 90% розчиняється у воді і розчині NaCl, тому легко засвоюється організмом людини та тварини (табл. 2).

Таблиця 2 – Показники харчової цінності нуту (г/100 г)

Культура	Енергія, ккал	Білок	Жир	Харчові волокна	Карбогідрати
Нут	337	20,4	5,2	20,7	42,0

Позитивною також є здатність зерна нуту до низького нагромадження нітратів, нітритів та радіонуклідів, що робить їх незамінними у використанні в системі органічного землеробства та рослинництва. За біохімічним складом насіння нуту відносять до лідерів у дієтичному харчуванні з високим біопротекторним ефектом та високим вмістом вітамінів біологічної групи.

У результаті отриманих даних досліджень, встановлено, що оптимізація стабільного збільшення виробництва зернобобових культур, у тому числі нуту, під час військової агресії можливе лише за умови повного припинення бойових дій, оскільки логістика транспортних комунікацій на сухопутних шляхах є незначною. Упродовж 1991-2021 рр. частка виробництва та експорту нуту на світовий ринок від

загального продовольства зросла майже на 50%, досягнувши максимальних показників до повномасштабного вторгнення у 2021 році.

Список використаних джерел

1. Камінський В. Ф. Значення зернових бобових культур та напрями їх виробництва. Міжвідомч. тем. наук. зб. Селекція та насінництво. 2005. Вип. 90. С. 14-22.
2. Pansyreva, H.V. Morphological and ecological-biological evaluation of the decorative species of the genus *Lupinus* L. Ukrainian Journal of Ecology, 9(3), 74-77. 21997 DOI: 10.15421/2019_711
3. Мазур В. А., Клименко М. О., Ткачук О. П., Панцирева Г. В., Демчук О. А. Ріст, розвиток та продуктивність гороху за обробки його посіву структурованою водою. *Сільське господарство та лісництво*. 2021. № 4 (23). С. 165-175.
4. Мудрак Р. Вплив російсько-української війни на глобальне та внутрішнє продовольче забезпечення. Вісник Хмельницького національного університету 2022, № 3. 294-298.
5. Мазур В. А., Мазур К. В., Панцирева Г. В. Виробництво і експорт зернових та зернобобових культур в умовах військового стану. *Сільське господарство та лісництво*. 2022. Вип. № 3 (26). С. 66-76. DOI: 10.37128/2707-5826-2022-3-5
6. Bondarenko V., Navrylianichik R., Ovcharuk O., Pansyreva H., Krusheknyckiy V., Tkach O. and Niemec M. [Features of the soybean photosynthetic productivity indicators formation depending on the foliar nutrition](#). Ecology, Environment and Conservation. Vol. 28. Issue 2022. P. 20-26. DOI: [10.53550/EEC.2022.v28i04s.004](#)
7. Мазур В. А., Дідур І. М., Панцирева Г. В., Мордванюк М. О. Симбіотична діяльність рослин нуту залежно від технологічних прийомів вирощування. *Корми і кормовиробництво*. 2021. Випуск 92. С. 62-71. <https://doi.org/10.31073/kormovyrobnytstvo202192-06>

ЗМІСТ

Секція

ЕКОЛОГІЯ. ЕКОЛОГІЧНА ТА РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА

- Андрєєв В. І., Случак О. І., Яценко С. Я.* Автоматична система експлуатаційного та екологічного моніторингу ДВЗ для маломірних суден.....3
- Андрєєв В. І., Случак О. І., Случак О. І.* Перспективи атмосферного розміщення вітрових енергетичних установок.....6
- Бахарєв В. С., Перекрест А. Л., Корцова О. Л.* Оповіщення населення про стан радіаційно-техногенної безпеки з використанням можливостей громадської мережі моніторингу EcoCity.....10
- Бурдо О. О., Вишневський Д. О., Корєпанова К. Д., Ishiniwa H., Nanba K., Липська А. І.* Радіолооекологічні дослідження мишоподібних гризунів на ділянках оголеного дна водойми-охолоджувача ЧАЕС.....16
- Божєнко А. Л.* Адаптація благоустрою Миколаєва до змін клімату.....18
- Верхолюк С. Д.* Технологічні аспекти вирощування сої в умовах правобережного лісостепу України.....21
- Гайдар О. В., Сваричєвська О. В., Павленко І. О., Святун О. В.* Розробка структури комплексної інформаційної системи «Моніторинг та безпека».....24
- Гончар М. В., Панцирева Г. В.* Особливості вирощування нуту в умовах військового стану.....26
- Григор'єв К. В., Макарова О. В., Алексєєва А. О., Григор'єва Л. І.* Донні відкладення водосховищ пониззя р. Південний Буг як депо техногенних радіонуклідів.....30
- Крисінська Д. О.* Зауваження і пропозиції до звіту з оцінки впливу на довкілля проєкту завершення будівництва Ташлицької ГАЕС.....32
- Крисінська Д. О., Тимченко І. В., Грубий М. В.* Наслідки війни для водного середовища Куцурубської територіальної громади.....36